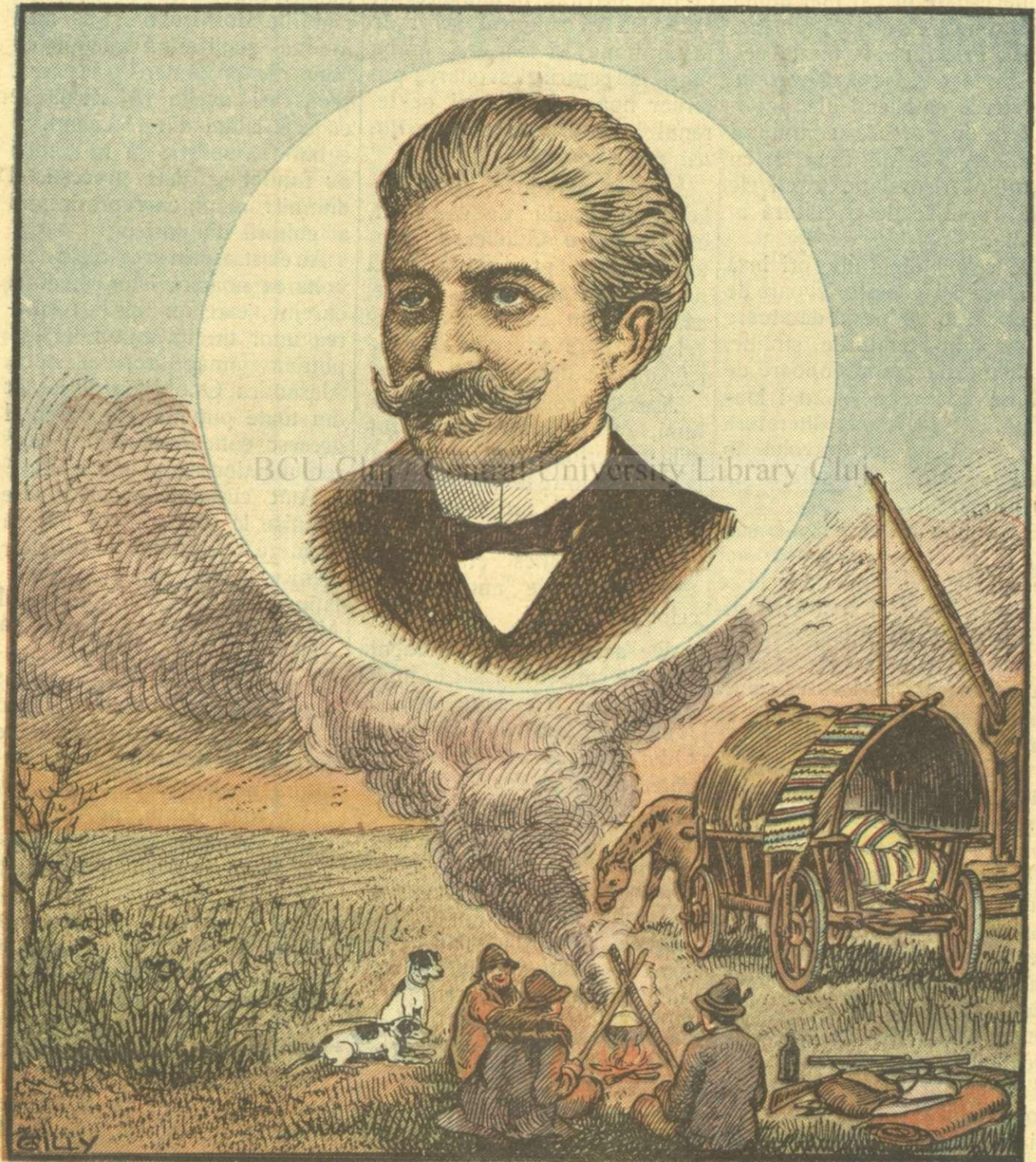

UNIVERSUL LITERAR

ALEXANDRU ODOBESCU

Alexandru Odobescu și cultura clasică

de G. POPA LISSEANU

Orice literatură, ca să se poată desvolta, are necesitate, pe lângă un mediu prielnic, de cât mai multe izvoare de inspirație, are necesitate de cât mai multă hrană, din care să se alimenteze. Izvorul principal și hrana cea mai bună o găsim literaturile în puterile sufletești ale poporului de jos, și aceste mulțimi sunt înzestrate din firea lor cu aptitudini deosebite, când ele sunt capabile de o cultură anumită.

De cele mai multe ori însă literatura își găsește izvoare de inspirație și hrană dătătoare de viață în literaturile străine, în literaturile unor popoare de cultură mai veche și mai înaintată. În acest caz literatura se zice că nu se desvoltă în mod organic și că suferă influențe străine.

Literatura noastră românească, al cărei reprezentant mai de seamă, cel puțin în ceea ce privește proza, a fost Alexandru Odobescu, la începutul înfiripării ei și în momentul când ea a devenit purtătoarea unei culturi naționale, a trebuit să sufere diferite influențe.

Poporul român fiind obligat să facă aceiași pași gigantiști și aceleași salturi și în literatură ca și pe celelalte țărâmurile ale propășirii sale, spre a se pune astfel în rândul popoarelor de cultură europeană, această literatură a sa nu s'a mulțumit numai să soarbă seva sănătoasă și pururea vie a producțiilor literare populare, urmând în special indemnurile date de un Vasile Alecsandri, Ioan Ghica și alții. Ci a recurs și la literaturile străine. În special la literatura franceză și germană, netrecând cu vederea nici operele mai de seamă din literaturile italiană, engleză, chiar rusă, etc.

Alexandru Odobescu, suflet

de elită, fiind înzestrat cu o intuiție superioară și cu o putere de muncă, pe care astăzi noi nici nu o bănuim, și a îndreptat privirile în altă direcție, și a găsit că singurul izvor de inspirație și singura hrană potrivită pentru desvoltarea puterilor noastre sufletești pe terenul literaturii este *clasicitatea greco-romană*.

Și pare paradoxal și în acelaș timp straniu de constatat, că Alexandru Odobescu, protagonistul și propagatorul cel mai înfocat al culturii clasice, să fi fost în aceeași vreme și cel mai dârz adversar al școlii latiniste dela noi.

Așezat la confiniile celor două lumi, ce au luat ființă pe ruinele imperiului roman, așezat la mijloc, între lumea de Apus a latinității și între lumea de Răsărit a elenismului bizantin, poporul românesc era fatal să se resimtă de antagonismul celor două lumi.

De aceea, pe lângă influența slavonă care ni a lăsat în limbă numeroase elemente așa de mult apreciate de Alexandru Odobescu, ca având să îmbogățească și să dea variație graiului românesc, dar cari au rămas astăzi mai mult ca ornamente de stil,—poporul nostru, foarte iubitor de neologisme nu primește în civilizație decât vorbele latine și elimină pe cele slave — găsim și influența Apusului și influența Răsăritului.

Ardealul a căzut în sfera de influență a Apusului. Atât școala cât și instituțiunile sale culturale erau influențate de latinitate; iar la începutul secolului al XVII-lea chiar și o parte a bisericii sale s'a făcut dependentă de Roma. Școalele sale de la Blaj, din 1754 și de la Beiuș, de mai târziu, erau școale latinești. Era deci așa de na-

tural, ca din Ardeal să ni vină un curent latinesc.

Moldova și Muntenia însă căzură sub sfera de influență a Răsăritului. Domnii acestor țări, un Vasile Lupu și un Șerban Cantacuzino, se simțiră obligați să susțină elenismul isgonit din Fanar, sau cel puțin jenat pe malurile Bosforului și să întemeieze școli și Academii cu limba de propunere grecească, școli cari aveau să rivalizeze cu cele latine din Occident. Și e bine să se știe că nu Grecii au fundat școalele grecești, ci domnii români, ca reprezentanți ai culturii din Orient.

Au existat, prin urmare, în desvoltarea noastră istorică, două curente, care au tins la formarea unor tradiții culturale. Impotriva amânduror acestora, Alexandru Odobescu a luptat din toate puterile sale, curentul grecesc condamându-l, iar curentul latinesc combătându-l.

Atât curentul grecesc, care isbutise la un moment dat să formeze o tradiție a studiilor elenice la noi, cât și curentul latinesc al lui Cipariu, Laurian și alții, care tindea să scâlâmbeze cu totul limba noastră și împotriva cărui curent Alexandru Odobescu a dus o luptă aprigă, au cedat fără urme apreciable în limba și în literatură noastră.

Cu toată lupta, pe care Al. Odobescu a purtat-o împotriva curentului tradiției latiniste, el a fost cel mai vajnic propagator al culturii clasice greco-romane. Cunoscător profund al limbilor latină și elenă, în timpul când un Laurian și un Cipariu scriau încă latinește, Alexandru Odobescu, cu toate că vorbea și scria limba franceză, tot așa de bine ca și pe cea română, a voit să facă din literaturile clasice izvorul de competență al literaturii noastre naționale.

Fire de artist și versificator de samă — pe lângă cele două poezii publicate în „România

Literară" a lui Alecsandri. ni s'a mai păstrat în manuscris o mulțime de încercări poetice, poezie lirică și poezie dramatică, mai ales din t'rerețe — Alexandru Odobescu s'a găsit îndemnat să redea în românește mai multe din producțiunile geniului poetic grec și latin. Aceste producțiuni le-a redat el atât în versuri cât și în prosă. Și, după cum prosatorii clasici în deosebi oratorii și istoricii, se ocupau în primul rând de armonia frazelor, sacrificând uneori chiar adevărul istoric pentru sonoritatea frazei, tot astfel și Alexandru Odobescu pune cea mai mare greutate pe musicalitatea compoziției sale. Urechea lui Alexandru Odobescu, întocmai ca și urechea musicantului, simțea un deliciu, când percepea cadența periodului compus artistic și se revolta, când o disonanță îi atinge neplăcut timpanul.

Tot ce a scris Alexandru Odobescu se resimte puternic de influența culturii sale clasice. Spre a face această cultură mai accesibilă școlărilor săi și spre a arăta superioritatea formei asupra fondului, Alexandru Odobescu n'a pregetat să traducă în românește o sumedenie de opere atât din limba franceză cât și din limbile clasice. A tradus pe Hesiod în întregime; manuscrisul în parte, este încă în mâinile mele; tradusese pe Horatius, al cărui manuscris mi l-a arătat și din care o o'ă păstrată am publicat-o în Orpheus¹⁾, tradusese nenumărate pasagii din Homer și Vergiliu, dintre cari unele se mai găsesc pe la elevii săi și a tradus în românește pe Pansanias, din care, pasagii întregi, a citit studenților săi de la Universitate sau de la Școala Normală superioară, al careia director era în timpul din urmă.

▲ Cine cetește astăzi o scriere

de a lui Alexandru Odobescu, se alege nu numai cu cunoștințe noi, dar, în același timp, pe lângă emoțiuni artistice, formate la căldura literaturilor clasice, se alege și cu o îmbogățire a propriului său stil. De

aceia, nu fără temei, Titu Maiorescu recomandă studenților săi să copieze pasagii întregi din scrierile lui Alexandru Odobescu spre a și forma și ameliora stilul lor.

G Popa Lisseanu

Alexandru Odobescu și politica sa culturală

Când se va scrie istoria culturii românești în perioada în care Alexandru Odobescu strălucia printr-o activitate culturală care făcuse din el un fel de prinț al culturii și aristocrat al spiritului, se va vedea cât de bogată, cât de generoasă a fost acea epocă.

În manuscrisele lui Odobescu se găsesc numeroase scrisori către personalitățile mai însemnate atât din țară cât și din străinătate. Nu mai puțin interes au scrisorile ce Odobescu a primit de la aceștia.

Bunăvoinții d-lui G. Popa Lisseanu datorăm comunicarea următoarele două scrisori, pe care le-a primit Odobescu de la G. Perrot, directorul de pe vremuri al Școlii Normale din Paris și una din partea lui V. Alecsandri.

Odobescu conducea Școala Normală superioară de pe lângă Universitatea din București, în care s'au format cei mai eminenti dintre profesorii noștri de azi. În această calitate Odobescu a stărnit să fie trimisi la Paris pentru continuarea studiilor d. S. Mehedintzi și regretatul Pompiliu Eliade.

În scrisoarea lui G. Perrot din 14 Octombrie 1892, geograful, de care acesta scrie că d. Marcel Dubois este foarte mulțumit, nu-i altul decât d. S. Mehedintzi.

Carierea culturală strălucită a acestui elev al lui Odobescu a confirmat în totul așteptările acelor cari l-au încurajat cu atâta dragoste în formarea lui intelectuală.

Pompiliu Eliade este primul român care a făcut, ca intern, Școala Normală dela Paris. Aprehensiunile lui G. Perrot în scrisoarea către Odobescu s'au dovedit a fi neîntemeiate. Într-adevăr Pompiliu Eliade a fost un strălucit normalian. Teza în latinește tratând despre valoarea silogismului, a fost trecută de acesta în mod strălucit, iar purtarea lui în școală, sânguintă la studii, îndrumarea în acel spirit normalian, al cărui reprezentant a fost la noi Pompiliu Eliade, au sfârșit prin a-l cuceri definitiv pe G. Perrot, care a devenit în urmă

un mare prieten al nostru.

Tot lui Pompiliu Eliade datorim interesul pentru țara noastră al marelui geograf E. de Martonne, cu care a fost coleg de internat.

În scrisoarea dela 22 Dec. 1879 învățatul archeolog care era G. Perrot vorbește cu mult interes de lucrarea lui Odobescu asupra descoperirilor archeologice făcute de acesta.

Cu scrisul fin și feminin caracteristic, Vasile Alecsandri comunică lui Odobescu mici dificultăți în traducerea făcută lucrării „Furnica“.

Dăm în traducere aceste scrisori, iar pe aceia a lui V. Alecsandri n'am putut rezista tentației de a o prezenta în original cititorilor noștri.

A. P. N.

Paris, 14 Oct. 1892

Scumpe coleg și prieten,

Trecaba se poate face, dar ar trebui să-l văd mai întâiu pe tânărul d-tale și să stau puțin de vorbă cu el, pentru ca să știu și eu cum stă, ce a învățat până acuma, dacă este în măsură să urmeze cu folos toate cursurile noastre, dacă este, din toată inima, hotărât a se supune regimului Școlii noastre, care, de altfel, este foarte blând, a primi să fie intern și a lucra serios, cum face geograful d-tale, de care d. Marcel Dubois este foarte mulțumit. D-ta ai vrea ca să trecă doctoratul; dar, ca să fie în drept a se prezenta la examen, ar trebui să i-a mai întâiu licența aici, sau să obțină echivalența pentru gradul universitar pe care l-a luat acolo, ceea ce n'ar fi locmai greu; dar una din cele două țeze trebuie să fie scrisă în latinește. Știe tânărul d-tale latinește, ori este hotărât să învețe atâtă latinească pentru a ieși din această încurcătură cu fața curată?

Prețul pensurii Școlii este destul de mic, astfel încât o să poată foarte ușor plăti din bursa pe care o să i-o serviți; nu e decât 1200 franci pe an. Pentru a intra în Școală, însă, Domnul Eliad va trebui să plătească odată la început, 400 de franci, cheltueli pentru tru-

1) Vezi Orpheus I, 1.

sou, pentru care sumă Școala se va însărcina, pe timp de trei ani, cu întreținerea sa, cu rufăria și cu îmbrăcămintea. I-ar mai rămâne, precum vezi și d-ta, mai mulți bani de buzunar de cât au cea mai mare parte dintre aceia al cărora camarad are să fie.

Roagă-l pe d. Klud să vină să mă vadă, dacă i-ar face plăcere lucrul ăsta. O să mă găsească ori-când, afară de joia și duminica, în cabinetul meu de la douăsprezece și jumătate la unu și jumătate.

Se înțelege că n'ar trebui să intre în Școală, unde va fi intern, dacă și-a făcut obiceiuri de cafe-nea sau să se culce cu femeile. Căci i-ar fi greu să renunțe la ele. Studenții români au, în cartier, reputația că, în genere, le cam place să petreacă. Orică regulă, de altfel, își are excepțiile sale.

Cu totul al d-tale
G. PERROT

Paris, 22 Dec. 1879

BIBLIOTECA
Institutului Național
al Franței

Scumpe confrate,

Am primit lucrarea pe care ai avut bunătatea să mi-o trimiți și m'a dus la desperare. Parcurgând planșele d-tale executate cu atâta îngrijire, și citind tabla d-tale de materii, am putut să-mi fac o idee despre tot ceia ce ași avea de învățat din retirea cărții, și am durerea să nu înțeleg limba în care este scrisă. Și părerea mea de rău este cu atât mai mare, cu cât d-ta mi-ai făcut cinstea de a te ocupa de sculpturile în stâncă pe care le-am descoperit în Capadocia, iar apropierea și comparațiile, ce ele fi-au sugerat d-tale, mi-ar fi, fără îndoială, de mult folos.

De ce n'ai făcut și d-ta ceia ce au făcut, de mai mulți ani încoace, unii savanți olandezi, suedezi sau danezi, aceia cari scriu în limbi ce nu sunt de loc cunoscute dincolo de țările cărora le aparțin? La memoriul lor, scris în limba națională, au adăugat un scurt rezumat scris în germană sau în franceză, într-o Weltsprache oarecare. Tocmai ceia ce a făcut, de exemplu, pentru mai multe memorii despre care am făcut dări de seamă, d. Julius Ussiney, profesor la Universitatea din Copenhaga, pe care îl cunoști poate din nume.

D-ta nu te-ai gândit la asta; dar pentru a asigura un răsuneț mai mare în străinătate lucrării d-tale, n'ai putea măcar să implinești lacuna aceasta? Desigur că și d-ta, ca și cea mai mare parte din compatrioții d-tale cultivați, scrii în mod curent franțuzește. N'ai vrea să compui pentru Revue Archéologique, pe care o conduc eu, un rezu-

mat în opt sau zece pagini al cărții d-tale? Ai arăta principalele rezultate la care ai ajuns prin studierea acestei serii de monumente. Cu dragă inimă aș publica acest rezumat. Ai vrea mai bine poate să-mi trimiți o dare de seamă critică, scrisă de vreunul din elevii d-tale sau vreun prieten și, în care, fără a lungea în reclamă, s'ar expune metoda ce ai urmat-o și s'ar pune în valoare concluziile la care ajungi? Și într'un fel și într'altul, ași dori foarte mult ca Revista noastră să întrețină pe cititorii săi despre o lucrare, care, după tabla de materii și după planșe, ne face să bănuim o lectură așa de vastă și o curiozi-

tate atât de vie și atât de pricepută. Vezi ce se poate și ce vrei să faci în această direcție.

Voiu avea cinstea să-ți trimit la începutul anului viitor o lecție a cursului meu, pe care am scos-o a parte; dar o să fie prea puțin lucru, față de darul pe care mi l-ai făcut d-ta. Cel puțin voiu avea plăcerea de a putea fi înțeles de d-ta. Adesea suspin după vremea când latineasca era limba comună a tuturor minților cultivate.

Primește, te rog, scumpe confrate, asigurarea considerațiunii mele foarte distinse,

G. PERROT

21 Dec. 1879 Rue de Seine, 7-eme

Paris - Alexandre Dumas

Cher Monsieur Odobescu,

*"Donnez sans que j'ai traduit la
"Furnica" pour la "Revue du monde Latin".
Il faut que je livre au plus tôt,
même si le travail est fatigant pour le
travail, mais c'est contre tout l'équivalent
de l'argent absolu.
Bonne nuit, mes amis de la
M'au envoie par traduction en
français? Si vous voulez, bien
pensez cela au journal la "Revue"
je pourrai écrire demain en français.
Je me réveille à l'obligation."
Bonne nuit, mes amis de la*

Alexandre

*Valnicu
Fleur de la Reine
Ochiul pasarei*

Paris, Miercuri dimineața
Scumpe domnule Odobescu,
Știu că am tradus „Furnica” pen-
tru „Revue du monde Latin”. Tre-
buie s'o dau cât mai curând; dar
sunt ținut în loc de cele trei cuvîn-
te, ce le însemn alături, al căror e-
chivalent îmi lipsește cu totul.
O să fii așa de bun să-mi trimiți

traducerea lor în franțuzește? Da-
că ai vrea s-o pui la poștă chiar
azi, aș putea scri mîine Baronului.
Ți-aș rămîne tare îndatorat.

Al d-tale sincer și devotat,

ALECSANDRI

Valnicu
fleur de la reine
ochiul pasarei.

Din „Pseudokynegeticos“

de AL. ODOBESCU

Pe o frumoasă zi de vară mă odihnisem câte-va ore la schitul Găvanul, — o minunată infundătură călugărească din munți, câte-va colibe și o bisericuță de bărne, semănate printr'o pajiste smălțuită cu flori, pe care o încinge un semicerc de nalte stânci pestrițe, ce poartă numirea foarte nimerită de Curcubeată. De acolo plecaiu călare ca să merg la Bisoca sat în două chipuri interesant: mai întâi fiindcă de sub dealul pe care el șade, izvorăște Peceneaga, un pârui cu nume prețios pentru etnografii țării; al doilea, pentru că într'insul trăiesc și se prăsesc din neam în neam, cei mai frumoși bărbați din tot plaiul împrejmuitor. Ca probă despre această din urmă particularitatea satului Bisoca, — particularitate pe care am putut mai târziu să o constat în toată întinderea ei, — aveam cu mine, drept călăuză dela Găvanul până acolo, un voinic Bisocan, un fel de oacheș Apolon muntenesc, carele cunoștea ca în palmă toate cotiturile munților și se mai pricepea și la multe altele, căci era și vânător, și cioban, și cosăș, și cântăreț la biserică, și cântăreț cu cavatul, — Doamne iartă! pare-mi-se că mai meșter era la fluier decât în strană, — ba încă știa să spună și basme de țî era drag să'l ascuți.

Cât a ținut calea, — vre-o șase ore, — gurița nu i-a tăcut. D'apoi nici eu nu-i dam vreme să răsufile: „Bădiță, ce livește e asta?“ — îl întrebam, trecând prin niște guri de văi care mă îmbătau cu dulcele lor miros de fân proaspăt cosit. — „Cum se chiamă ierbile cele care par impletite și la vârf găitănite?“ — Și el îmi spunea numirile tuturor florilor, ierburilor, arătându-mi chiar și pe acelea care sunt bune de leac: — „Ceia este dobrîșor și cealaltă ghisdei; asta e laptele-stânței și astălalță, zărna-mițoasă; ici iată brândușe și colea dedeței; apoi lobodă și drob, văzdroagă și siminoc, iarba-ciutei și piperig, pojarniță și sefterea“ și altele multe... Dar cine le mai ține munte! D'aș fi stat să le însemnez pe toate, poate că îmi da și mie Societatea Academică să lucrez, — nu, vai de mine, la *Dictionariul* cel cu vorbe numai plivite, alese și mai cu seamă croite de pe curata lătinie, — ci la păgubașul de *Glo-*

sariu, unde pricopsiții noștri lexicografi și scornitori de graiu nou și pocit asvârlă ca borhot, mai bine de jumătate biata frumoasa noastră limbă românească.

Din norocire, Bisoceanul meu nu știa nimic despre chipul cum ne batem noi joc în orașe de ce avem mai scump rămas dela părinți, și el, în limba sa pe care aș da ani din viață-mi ca s'o pot serie întocmai după cum el o rostia, în acea limbă spornică, vârtoasă și limpede a țaranilor noștri, îmi povestea păsările și plăcerile oamenilor dela munte.

Când ajunserăm pe muchea plaiului ce desparte văile despre Buzău de cele despre Râmnic, priveștiștea, din veselă și plăcută ce era, se făcu de odată măreață.

În spate aveam culmea întinsă a Penteleului, starostele munților din Buzău, și pe sub dânsul se rânduiau, ca trepte ale unei scări de urieași, plaiul Răboiului, munții Neharnița, ambele Mușe, Macieșul, Brezeul, Pietra-penei, Carâmbul și multe altele mai așezate; dar drept în fața noastră, adăpostite sub piscurile semețe ale Furului și ale Steșicului, se înălțau, ca niște păreți suri și măcinați d'alungul unei perdele de brădet, stâncile Năculelor la poalele cărora se așternea, întocmai ca un lăicer verde și înflorat, o poiană largă și desfătată.

Intr'adevăr ai fi zis, ca balada păstorească, că acel picior de plai este întocmai o gură de rai.

Stam și mă uitam cu acea uimire produsă adesea în noi de priveștiștea neașteptate ce isbesc vederile pe unele culmi despărțitoare de văi. Călăuzul meu carele, cum am spus, avea sămânță multă de vorbă, mă deșteptă din acea mirare mută; — „Așa-i, Domnule, că's mândre *Petrele fetei* dela Năcule? Văz c'ai rămas cu ochii la ele; dar mi-te când ai ști și povestea lor?“ — „Apoi ce mai stai, voinice?“ — îi răspunsei cu grabă; — spune-o, dacă o știi. O să-mi țină de urât pe drum. Și Bisoceanul meu, carele atâta aștepta, începă a-mi spune următorul basm, povestindu-l în al său graiu poetic și armonios, pe care în deșert mă voi sili eu a-l rechiema în amintirile mele:

Cam pe aci ajunsese cu povestea Bisoceanul meu, când deodată auzirăm la spatele nostru, o detunătură de pușcă urmată de un *Donner-Wetter-Saperment!* exprimat cu o energie de adevărat granadir kesaro-krăiesc. Ne întorse-răm iute ochii îndărăt; dar nu mai era nimeni; tovarășul meu, neamțul, se făcuse nevăzut.

— „Sărăcuț de maica mea!“ — strigă din băierile inimei Bisoceanul, — s'a răpus domnul *Ininger*. (Acest fel găsisse el cu cale ca să localizeze titlul de inginer al tovarășului meu).

Alergarăm de grabă la locul de unde venise sgomotul și, sub o tufă găsirăm pe neamț răsturnat pe spate, dând din mâini și din picioare ca să se scoale; alături era pușca lui, din a cării țevă ieșea încă fum; puțin mai departe se tăvălia o păsărică, printre fulgii ei răsiți pe iarbă. Calul, depe care căzuse inginerul, se zăria de parte în vale; cu șeaua pe dânsul, el apucase vesel în goana mare, drumul casei, lăsând călărețului libera facultate, sau de a rămâne unde căzuse, sau de a-și urma calea cu ori-ce alt mijloc de locomoțiune.

— „Bine, prietene, — zisei în sfârșit eu pătitului, după ce constatarăm că nu se află nici o primejdie, — „fă-mă să înțeleg mai întâiu, cum ai căzut de pe cal?... Apoi, pentru ce ai tras cu pușca?... În sfârșit pentru ce te-ai depărtat de noi?“ La toate aceste întrebări, el nu avea alt răspuns decât: „Asta, zău, nu știu!“.

Călăuzul nostru nu era mai puțin curios decât mine ca să afle cum se petrecuse lucrurile, dar el cel puțin găsia însuși pentru toate, câte un cuvânt de răspuns și de mângâiere.

— „Lasă, domnule; nu e nimica, că ai căzut pe spate și te-ai răzimat în coate. Rău era dacă cădeai pe brânci, că puteai nasul să ți-l frângi!“.

Căutând apoi prin iarbă, el dete peste păsărica rănită și jumulită, care, sârmana, se svârcoia ca vai de ea; era o biată ciocârlie. Bisoceanul luând-o în mână, cunoscu îndată că era ucisă, nu de alice, ci de ciocul gaiței: — „Cu bună seamă, domnule, dumniata ai vrut să tragi în pasărea răpitoare și nu vei fi nemerit-o; dar lasă că nu e nici o pagubă; vânatul cel bun tot al domniei tale a rămas. Vorba românuși; „nu e pentru cine se gătește, ci pentru cine se nimereste“.

Dar neamțul se apără că el n'a tras de fel cu pușca, că pușca s'a tras singură și că, din aceea, calul sperându-se, a sărit și l-a trântit jos, unde l'a și lăsat fără rușine nici păcat.

— „Lasă domnule, că și așa e bine!” — zicea Bisoceanul „Dumniata tot nu rămâi păgubas, că, și dacă n'ai dat în vânat, vânatu-ți-a picat din cer jumulit, gata. S'apoi despre căzătură, să n'aibi vre-o mihniciune, că pământul nostru românesc e bun de obrănteală.

*Cine cade pe el jos
Se scutură mui sântos !!*

Și într'adevăr, domnul *ininger* să rădicasa teafar și iată vătămare. Se vede că somnul îl podidise pe când Bisoceanul îmi povestea basmul, pe care el nu-l putea pricepe, și astrei pe nesimțite ramăsese în urma de noi. Pe când dar neamțul moțala călare și calul își urma calea în tihnă, o vesele ciocirnie se le găna prin aer, ciripind la soare, întocmai ca și ciocirnia cea din grațioasele strofe ale *glumei* vechiului poet francez *Kousard*, cel de viță rominească :

*Hei ! Doamne mult îmi sint dragi
placerie dulcii tale vieți,
ciocărlie, care despre amor
cînti aînzi de dimineată,
scuturând în aer roua,
cu care e stropiță pana ta !
Mai nainte cu soarele să răsară
tu innalți trupu-ți spălat
spre a-l șterge de nori,
clatinindu-ți aripele mărunte
și săllându-te în mici sărituri.
Tu spui în aer așa dulci cîntări
în a ta veselă ciripire,
incil ori-ce umant ar dori,
cînd te aude cîntînd primăvara,
ca tine să fie păsărică*

S'a întîmplat însă ca, în loc de poetici amanți, ciocirnia noastră să fie auzită numai de o gaită flămîndă și, în cazul de față, urmașul banului Mărăcine se vede silit să treacă lira în mina strămoșului său Virgiliu, ca să sfîrșească această istorioară.

Pasărea vrăjmașă se repezi, zbierând prin aer, ca să prindă pe cîntăreață, și aceasta, mititica, în zadar cercă să-i scape prin fugă. „Pretutindeni unde dînsa, fugind ușurică, tăia văzduhul cu aripele ei, iată și dușmana, cruda gaită o urmăria cu chiote mari prin aer.”

La țipetele de bucurie ale gaiței la vătările sărmanei ciocirlii somnorosul, plecat pe oblăncul șe-

O traducere din Horatius, de Al. Odobescu

Horati

Cartea a II, Oda a IX

u - u - u - (u)

u - u - u - u - u - u - u - (u)

u - u - u - (u)

u - u - u - u - u - u - u -

Horati

Pe cînd 'ți eram eu dragu'

*Și cînd nici un alt june nu'ncorjoda cu
broacă'i*

Grumasul tău cel albii

Trăit' am mai ferice decît t'ranul Petru

Lydia

Pe cînd tu dupi alta

N'arđi, și cînd Lydia nu'ți dase locul

Lydia taia mîndră Chloii

Mai mult decît Iliă, slăvită d. Romani

Horati

Stăpîna'ni e'acum Chloe

Ca sică cu versu' dula se mîngăie cithara

Și pentru o' n'au țerina'

Le motu' dac' ar vî s'olta sa cruta' viata

ei, tresări și, în mișcarea-i zăpă- se descărcă cu sgomot; gaita și
ntă, îi căzu pușca de pe umeri; co calul se speriară amîndoi de odată;
coșul se lovi de scară; umplutura una lăsă prada să-i pice din cioc;

Lydia

In mine arde flacăra
 Dănsul împărțite
 De Calais aprinsă, și d'euși împărțite
 și mi^{do} de moarte răbdătoare
 D'ar ve iosta și cante pe ^{măndru} ~~sergent~~ meu
 flacăra (iubit)

Horatiu

Ce dice! de d'ar iustor
 Amorul din naștere, legându-i cântur
 D'ar și răzinsă l'hoce captivul băbe,
 De s'ar din chind poita Lydiei îngorite

Lydia

De și el e mai măndru
 decât o stea ^{mai ușor decât o pluta} ~~dește~~ ^{mai ușor decât o pluta}
 tu însă ~~mai ușor decât o pluta~~
 Mai astăgor decât turbate mare,
 Cu tine e viața nu dulce, cu tine ar ve
 de moarte

x decât o stea, tu însă, mai ușor ca
 pluta,

celalt trânti jos pe călăreț, și astfel vânătorul fără voce și vânatul neașteptat se întâlniră alături, pe iarba verde a plaiului.

Dar calul, ca și gaița, își văzu de calea sa și tovarășul meu rămase pe jos. De aceea și Bisoceanul, carele era cam atins în amorul său propriu de povestitor, prin somnul inginerului, îi spunea drept mângiere: — „Vezi, domnule in-

inger, dacă domnia-ta știi românește și ascultai la basmul meu, nu erai să pați atâtea nevoi! Dar fie! cînd este vorba de vânătoare, apoi poți să mi te lauzi că ești născut cu tichia în cap, și

Vîndătorul norocos
 umblă bucuros
 pe jos“.

Ast-fel ne urmarăm calea spre Bisoca.

Dar era noapte în toată puterea când începura să ne salute lătrătorii din satul Bisoca. În băătura casei arendașești ardea un foc mare; descălecau în flăcărița trosnitoare a braziilor, și domnul Sterie arendașul ne eși cu plin înainte. Într'o mină ținea o botă cu păstrăvi vii, proaspeți și sglobii, pescuiți în purlul spumegos de sub poala umbrită a Pietreilor Fetei; în cealaltă purta o cușcă cu iepurași de casă, plocoane trâmise de starețul unui scut vecin, carele hrănește și prășește în curtea mănăstirii d'alde așa arzoși și spornic vânat, rar în țară la noi și botezat în Codicele civil, art. 468, cu numele poznaș de *Lapini ținuți pe lângă casă*, iar în *Dictionariul limbii Române*, elaborat de proiect după însărcinarea dată de Societatea Academică Română, pagina 981, cu aceea, tot așa diochiată și puțin românească, de: „*Cunicule* sau *cunicle*, specia de animal, d'in genul *iepurei*, forte asemenea cu *iepurele*, și de aceea-a numitu pre a locurea și *iepure de casa*, francesce *lapin*“.

Aș dori să aflu care sunt locurile unde, vorbindu-se neaș rominește, se mai zice și altfel, bună-oară, — cine'l, cine'l, pus-ai degetul pe el? — *Cuniclu și Lapin*.

D'asa lătinie dobitocească,
 d'asa păcălitoare franțuzească
 unul Domnul să ferească
 limba noastră părintească!

Dar domnul Sterie, din tindă, ne poștește la mîncare. Drunul, basmul și gândurile melancolice m'au secăt la stomac; mă grăbesc dar a intra în casă, unde ne așteptă masa, care de mult stă întinsă.

Fiind-că, tu însă n'ai fost poftit împreună cu mine, te las afară și drept mîngiere, îți trîmit de departe, ca hrană intelectuală, bună de rumegat, această poveste încurcată, însoțind-o cu o prietenească salutare... cam slabă și searbădă mîncare!...

Dar să fie cu iertare,
 Căci suntem la vânătoare!

Orice corespondență în legătură cu revista noastră, colaborări, precum și reviste și cărți pentru recenzie, se vor adresa redacției „Universului Literar“.

Automnală

*M'am întâlnit alaltăieri cu toamna prin pădure ;
Craucul vint, fugia 'naintea ei prin pomi, strigînd :
„Jos frunzele, jos frunzele pădure !
*Jos frunzele de-acum, căci vine toamna !
„Făceți din ele un covor uscat să treacă Dqamna !
Iar pomii,—intricoșati de glasul lui - îl ascultau pîingînd
și-și lepădau podoabele de frunze, rînd pe rînd.
Iar toamna, innainta rîzînd,
vâzînd
cum frunzele din pomi cobor
ușor,
covorul întinzînd.
Și'n urma ei —copacii goi
intindeau ramuri negre ca niște brațe de strigoi
și-o blestemau.
Iar niște corbi, de sus din nori,
Jucîndu-se cu niște ciori,
rideau cu haz de niște arbori goi,
și croncăniiau.*

Const. Craioviță

„Răspublika“ dela Pechea

Meleagurile liniștite ale ținutului covurluiian, în mijloc de care, vechia așezare a Pechei se răsfață în boschete de copaci stufoși, — au cunoscut pe vremea războiului nostru, viața de câteva zile a unei „răspublici“ rusești. Oricât vestea aceasta ar părea de necrezut, dar adevăr este precum că așa a fost.

Mai întâi trebuie să lămurim că acolo, la Pechea, a fost vreme îndelungă ștabul unei divizii rusești. Scăpați curînd de treburile războinice, trași deoparte în spatele frontului, Rușii aceștia, începînd dela căpetenia lor și isprăvind cu ciorbagii dela bucătăriile acelea pe două roate, începură un trai dumnezeiesc. Aveau tot ce le trebuia pentru această desăvârșită îndestulare. Case bune, căldură din belșug, mîncare cîtă vrei, băutură încă și mai multă, iarnă frumoasă, lipsă de griji,—au oare ce mai puteau cere dela pronia cerească ? !...

Și atunci se statornici pe valea aceia, o viață de cumplită nepăsare și de petrecere fără oprire. Ieșiau în miez de zi, *ștabscăpitanii* morți beți, de gât cu ordonanțele lor și cântau cu glas găjăit „Bednaia“ sau „Nocica“,—și se opriau pe la garduri și plîngeau ca vițeii, aducându-și se vede, aminte, de nevasta și de copiii, lăsați în fundurile uitate ale Rusiei... Și fără

habar de lumea năcăjită din jurul lor, începeau iar, în mijlocul tîrgului, să cînte aspru și spart... Iar cînd seara se lăsa tristă peste durerile mornite dimprejur, acești luptători se ferceau în case și orgia cea mare, cea fără frâu, începea... Răbufnea ca o vijelie, dorul de stepă. — și răvășia sufletele cu o putere diavolească... Infundate, ca din pămînt, așa se auziau cîntărilor, plînsurile, jălaniile lor, —rupte, la răstimpuri, de infricoșate, dar nevinovate sbierăte... Pe urmă, zorile albicioase și umede, îi găsiu întinși și tapeni, care pe unde îl apucase vremea... Stăteau ca herbecii la abator...

Și, ca niște blestemați de cine știe ce soartă necunoscută de nimeni, porniau aceiași viață dela început, — o zi, două, luni de zile. Și nimeni n'ar fi putut desluși, cum de fusese scris în cartea cea mare a întâmplărilor, ca acest singuratic și tăcut tîrgușor, cu satul potolit din jurul lui, să stea martor la atâtea ciudate și negîndite întâmplări ? !

Începuse lumea să creadă că, de acum încolo, s'a isprăvit cu ceia ce apucase din moși-strămoși... Moșnegii, babele, femeile, copiii, — sin gurii rămași la vatră, — șoptiau adesea între ei :

— „Oare, maică, mai scăpăm

noi vreodată de leprele istea ? !...
Și vreun glas obidit răspundea :

— „Cine știe, maică, cine știe ? !...“

Bătrînul avocat, moș Dărmănescu, șagalnicul tovarăș de pe vremuri, privia înfățișarea acestor lucruri, cu un ochiu de nedumerire și surălea, zicînd :

— „Am răs noi cât am răs,—da' acum e lată de tot...“

Dar atît era prea puțin,—fu dat Pechei să stea față la alte întâmplări și mai însemnate.

Că iată, într'o zi, începu o foială nemai petrecută, în lagărul rusesc... Ca ieșite din pămînt, pâlcurile de soldați începură să cutreiere satul cîntînd și avînd atârinate de umere, bucăți de petică roșie... Și deodată, două cuvinte isbucniră din mulțime, ca niște țâșnituri de apă : *revoluție și răspublică*... Pâlcurile de soldați opriau la răspîntii, înălțau pe umeri pe vreunul de-ai lor, care începea să vorbească, cu gura largă și cu ochii căscați... Ceilalți ascultau, iar cînd vorbitorul isprăvia, porniau chiote și sbierăte, atît de aspre, că huiiau infundăturile văilor...

O zi întreagă, așa... Noaptea : rachi și veghe... Și pe urmă, a doua zi : mișelie... Tăbărîră pe căpetenii... Rupîndu-le hainele de pe ei, epoletii,—fără mîndu-le săbiile, — tirîndu-i prin noroi, scuiindu-i în față, — oștenii ruși înfăptuiau revoluția și mergeau cu pași hotărîți spre fundarea răspublicii sovietice...

Moș Dărmănescu fu martor atunci la o întâmplare nemai văzută... Un *ștabscăpitan* înalt, cu părul vâlvoi, cu tunica deschisă la piept, și cu o privire pierdută undeva, spre Moscova lui veche, se ivi în mijlocul tîrgușorului, ținînd în mână o armă... Viitorii răspublicani se arătară... Fără să spună nimic, *ștabscăpitanul* ochi, leșînd la pămînt, unul, doi, trei, — cu o seninătate de răsbunător... După ce isprăvi, aruncă arma cu desgust, fără mînd-o de-un stîlp de telegraf... Fu o deslănțuire, ca un uragan... Eși de peste tot locul, soldații tăbărîră... Atît putu să vadă bătrînul avocat : două brațe, ale *ștabscăpitanului*, stînd țapene în lături, ca ramurile unei cruci, — pe urmă : praf... Nimic din trupul celui osîndit nu mai fu găsit... Dar tot cu acest prilej, zece din cei ce tăbărîseră asupra ofițerului, zăceau morți în pulberea drumului, striviți de inghesnială...

Soarta țarismului fu hotărîtă... Lepădându-și căpeteniile, fie prin omorîre, fie prin exilare, oștimea

rămase stăpână și, purtând prin mijlocul târgușorului un mare steag roșu (o perdea* dela casa per ceptorului), întronă răspublika...

Mai întâi mulțimea merse la primărie și puse în vedere primarului, domnul Costea Dobre, precum că de atunci încolo, Pechea devenia răspublică liberă, fără nici o atâr-nare de vechiul țarism ticăloș, — că, apoi, nu recunosc nimic din autoritatea, așa zisă, a statului românesc, — că, firește, toți locuitorii, indiferent de naționalitate sau religione, devin și rămân răspublicani, — că, mai ales, sovietul devine stăpân nediscutat asupra alimentelor de tot felul și cu deosebire, asupra vinului, cum și asupra oricărei licori alcoolice (fie chiar spirt denaturat sau tinctură de iod), și că, pe viitor, nimic nu se mișcă pe întinderea răspublicei, fără știrea și îngăduința sovietului răspublican...

De sigur că străvechea așezare, zisă Pechea, va fi avut atunci un adânc fior de îngrijorare, — dar pe cât mai mare fu fiorul de sublimă înălțare, când auzi că a devenit „răspublika dela Pechea?!...“ Pașnicul cetățean Costea Dobrea fu îngăduit să gireze mai departe destinele comunale, — iar mulțimea ostășească porni la o treabă încă mai mare: dezarmarea regimului țarist... Toate armele, tesacele, cartușele, fură scoase pe maidan, în movile enorme, alături de care, vreo patru tunuri păreau niște broaște țestoase... Făcură o listă care le cuprindea pe toate și pe dată, o delegație porni la bătrânul târgului: la moș Dărmănescu. Când avocatul se ivi în ușă, răspublicanii îi întinseră lista și-i grăiră:

— „Dă-ne adevărul de primire...“

Moș Dărmănescu luă lista, ceti, ridică privirea nehotărâtă spre ei, zâmbi abia văzut și tăcu...

Unul, isteț, din mulțime, glăsuie ceva mai aspru:

— „Înțelege, bre... Noi proclamăm răspublika... Nu treba arme... Dă zapisca...“

Când pricepu, bătrânul avocat, zise șuguhăț:

— „Bine bre, — dacă-i vorba așa, harașo!...“ și dădu zapiscă, precum că a primit dela „răspublika Pechea“ o cantitate de munițiuni și arme netrebnice: patru tunuri, vreo cinci mii arme, zece grămezi de muniții și altele...

Când rămase singur, moș Dărmănescu se opri răzîmându-se de ușă... Privi dealungul uliței pline de noroi, prin care, delegația răspublicei se ducea încântată, —

dădu din cap și îl pâlă răsul... Cine ar fi crezut vreodată pe acel care, peste vremuri, ar fi prezis Pechei așa schimbări însemnate? Ar fi crezut vreodată bătrânul avocat al liniștitei judecătorii rurale, că vechiul târgușor besmănar, prin care abia de trecea din an în Paște, vreun dirigător mai simandicos din cei dela cârmă, — are să ajungă atât de repede la situația cetăților greștii din îndepărtata antichitate?!... Și că el, moș Dărmănescu, pașnicul cetățean al României avea să ajungă deținătorul armelor țariste, lepădate de voioșii răspublicani?!...

— „Ce dracu fac eu acuma?!...“ Niciodată nu avusese el așa răspundere... Și fiindcă, decamdată, nu avea alt sfātuitor, grăi nevestei, care stătea încă spăimântată, în fundul patului...

— „Ce mă fac eu acum nevastă?!...“

Nevasta nu răspunse nimic, ci dădu din umeri...

Când veni noaptea, Costea Dobre, puțin spăriat, se ivi pe din dos, la moș Dărmănescu:

— „Ce-i de făcut, coane Spiridoane, că afurisiții istică, au tăiat firele de telefon...“

Moș Dărmănescu, atât îi spuse:

— „Înhamă caii, — și să pornim chiar acum la Galați...“

Și toată noaptea aceea, primarul și avocatul merseră dealungul câmpiilor, spre Galați... Avocatul ducea cu sine și lista armelor țariste...

riste...

„Răspublika pechiană“ fu denunțată...

Și cum orice mărire își are decadența ei, — tot așa cu „răspublika“ dela Pechea... Nu trecu mult, și pe zarea culmilor din jurul Răspublicei, se iviră chivările românești... Se petrecea lucrul prin luna lui Ghenarie a anului de înălțare, 1918... — când oștenii noștri erau zădufiți până peste cap de lăcustele moscovite...

Și iată că în a treia zi a lungiei vieți răspublicane, — pe culmi porțiră pocnete, care semănau aiocoma a focuri de armă, și anumite buhăeli mai depărtate, care păreau bubuituri de tun... Șefii răspublicani, desbătați, ciuliră urechile și se cutremurară... Și fiindcă România e bun din fire și-i bucuos dacă poate face tot așa de bun lucru fără vărsare de sânge, — oștenii asediatori ai răspublicei, trîmiseră ștafetă, precum că dacă se cară de bună voce, nu li fac nimic... La început, răspublicanii se arătară neînfricați, — dar când șirurile de asalt ale curățitorilor de țară, începură să se miste, răspublicanii, cu nepusă-masa, găsiră grabnic drumul Galațului, mânași dela spate, ca o turmă, de baionetele noastre...

Și iată, în slabe cuvinte, povestea scurtă a măririi și decadenței „răspublicei pechene“...

Al. Lascarov-Moldovana

Propaganda culturală în straturile populare de Leontin Mescu

De câțiva ani s'a pornit o intensă acțiune de propagandă culturală în straturile adânci ale popoului. Universitatea populară și ateneul de cartier au fost mijloacele găsite bune pentru înfăptuirea acestei acțiuni. Aceste mijloace, experimentate de multă vreme în străinătate, n'au dat totdeauna rezultatele nădăjduite. Cel mai bun sistem pare să fie acela al Caselor de sezători și conferințe, unde mulțimea dornică de lumină e pusă în fața unui program de conferințe și producțiuni artistico-literare.

Ateneele populare de cartier pot îndeplini foarte bine menirea caselor de sezători și conferințe, cu condiția însă, ca să fie înlăturat orice motiv de popularitate politică de către cei cari au preocupări culturale pentru popor.

Propaganda culturală în masse se mai poate face izbânditor și pe calea penetrațiunii în fabrici și cazărmi, la orașe, în inima țaranilor, la sate.

O activitate, pe acest tărîm, au început-o, la sate, studenții universitari sub conducerea profesorilor. Cu prilejul mergerii la sate, s'a și luat însemnările necesare în vederea întocmirii unor monografii sociale asupra satelor noastre.

Și în Capitala țării se face o astfel de muncă, consacrată binelui cultural obștesc. E vorba de acțiunea culturală în fabrici și cazărmi pe care o duce o Universitate populară, sub auspiciile de asistență culturală ale comunei București.

Această pătrundere culturală în fabrici și cazărmi ar putea da și ea prilej de anchete în vederea în-

toacmirii unor monografii sociale asupra vieții noastre orășenești, mai ales în ce privește centrele industriale în cartierele mărginașe ale orașelor mari.

În direcțiunea acestor îndrumări s'au luat inițiative variate și în Capitală și în cuprinsul țării. Aceste activități nu sunt legate însă între ele. La Botoșani, de pildă, nu se cunosc experiențele ce se fac la T.-Severin, și, în aceste două centre nu se știu încercările izbutite dela Oradea Mare.

Nici în București, acțiunea ateneelor populare de cartier n'are vre-o legătură cu aceia a Universității populare sau cu aceia a Fundațiunii Universitare Principele Carol și cu aceia a Ateneului Român.

Din această pricină, acțiunea e dusă disparat și răspândit. Nu e o activitate metodică, legată și unitară. Variate influențe determină

variate acțiuni. Experiențe greșite dintr'o parte se repetă în alte părți.

Cel mai bun lucru ar fi strângerea la oaltă a experiențelor diferitelor instituțiuni culturale într'un fel de congres al culturii naționale.

Problema s'ar desbata pe toate fețele, ar căpăta soluțiuni corespunzătoare împrejurărilor și, în tot cazul, rezoluțiunile ce s'ar lua ar permite desfășurarea acțiunii culturale în tot cuprinsul țării, la orașe ca și la sate, după un plan metodic și unitar.

Numai în atari condițiuni, propaganda culturală în straturile populare va înflori în câțiva ani, dând roadele așteptate, din punct de vedere național și social.

Pentru înfăptuirea acestui plan uriaș va trebui însă să iasă din rânduri apostolul comprehensiv și cu perspective largi, care să fie într'adevăr la înălțimea nobilei sale chemări.

recunoscându-i, porni înaintea căruți.

Dascălul era voinic și sănătos. Se mai abise puțin la față și Anastasia îi creștea inima privind-o: era așa de manăru în namete lui de ofițer.

Dar abia se sărutară, abia schimbă câteva vorbe, și Petru trebu să plece după treburi în oraș. Și dadură întinire la un restaurant de mana a doua. O odăița numai pentru ei trei. Preotul și tata așteptară ca pe spină vremea pranzului. Petru sosi asudat, obosit, plin de praf.

— De azi dimineață alerg! zise el izbîndu-și de un scaun empial. Apoi, la masă, începu o spovedanie lungă. Preotul și Nastasia trebu să-i povestească din tîr în pîr întreg mersul gospodăriei. De cate ori voiau să-i pomenească și alte noutăți din sat, Petru întreba din nou despre economie. Se interesa cu deosebire ce pămînturi mai sunt vanzatoare, cum e prețul vitelor, dacă avem pășune și nutreț de-ajuns.

Dintre noutățile din sat nu păru să-l intereseze decât rușii, cari munciau pe moșia lor. Bună treabă!

Părintele Mihuleț voi să pomenească ceva de ofițerii dela curte, de purtările lor cu cele două fete, ba voi să-i dea a înțelege că, poate, nici în casa notarului nu-s lucrurile curate. Dar Petru îi tăie scurt vorba:

— Ei, fleacuri! De astea cine se mai miră acum? Așa-i în războiu! Toată lumea-i stricată. Și aduse iar vorba despre economie.

Mîncară și băură vorbind mereu. Preotul se mira de atatea feluri de mâncare, și de vinurile prea scumpe. Dar Petru zâmbia cu nepăsare.

Intr'un târziu scoase din buzunar un pachet gros.

Iată de ce te-am chemat, tată! Am aci o sută de mii de coroane.

Preotul se trase înapoi. Inlemani de spaimă.

— Nu i-am furat, n'ai grije! Dar știi că eu cumpăr vite și nutreț pentru armată. Nu pot trece la chilogram peste o anumită sumpă. Dar mai eftin pot să cumpăr. Asta atîrnă dela dîbăcia omului. Acum, iată de ce este vorba. Dumneata să cumperi cu banii pămînt și vite. În bancă n'ai pentru ce-i pune. Doar prețul vitelor și al pămîntului crește din zi în zi. Și va mai crește.

Preotul se liniști încetul cu încetul și începură să sfătuiască ce

Vremuri și oameni

„Biruința lui Vasile Grecu“

de I. Agîrbiceanu

XIII

Cu două săptămîni înainte de Crăciun, notarul din Cozla se pregătia de drum îndepărtat. Mamăsa, lelea Ana, nu mai știa ce bunătați să-i pună în geamantan. Îi mai umplu și două traste nouă, de lîină albă, frumos vîrgate cu albastru.

Anastasia, cumnata lui Vasile, în doliu, cu fața palidă, cu cearcane vinete în jurul ochilor, se purta prin casă cu mersul nesigur, neputînd ajuta la nimic.

Cînd văzu Vasile lucrurile, ce i le adunase mamăsa, nu-și putu opri un zîmbet:

— Dar ce vrei mamă? Crezi că plec la capătul lumii?

Și el, desfăcînd pachetele, începu să-și aleagă lucrurile trebuincioase, adunîndu-le în geamantan, punîndu-le pe celelalte pe masă.

Bătrîna se supără, chemă în ajutor pe Anastasia să-l convingă ea pe Vasile. Dar Anastasia se uita cu tristețe la pregătiri. Gîndurile ei erau risipite.

Cînd îl văzu în căruță, lelea Ana izbucni în plîns:

— Dragul mamei drag! Preotul meu cel drag și scump!

Plîngea și Anastasia, dar plînsul ei era de desnădejde amară:

abia de-o lună îngropară pe părintele Mihuleț, și ea se simția singură și pustie în lume.

Vilma îl aștepta pe Vasile, de două zile la mătușica, în oraș. Plecase înainte să-și facă două haine: avea să-l însoțească pe Vasile la orașul de reședință a Vlădicului, unde bărbatul său va sta o săptămînă pentru hirotonire.

Vasile Grecu, cînd îl trimisese din drum pe slugă cu o scrisoare la părintele Mihuleț, nu mintise. Voind să rămîna singur cu Vilma. Fratele său, dascălul, era într'adevăr într'un orașel vecin, pe scurtă vreme, și trebuia să se întâlnească cu socrul său.

Părintele Mihuleț plecă însoțit de fiică-sa, de Anastasia. Amîndoi nu-i putură ierta lui Vasile că uitase să le dea scrisoarea de-cu-seara. Și acum sluga părintelui descărca supărarea amîndorura pe spinarea cailor, să ajungă cât mai în grabă în oraș.

Pe Petru îl întîlniseră pe stradă. Anastasia îl văzu de departe și începu să-l strige pe nume. Preotul o trăgea de mîneră: „Taci, tu fată, dar dacă te înșeli? În haine militare toți camenii se aseamănă!“

Dar Anastasia îl strigă pe Petru, până ce acesta se opri. Apoi,

să cumpere: boi, viței, vaci, iar pământ, în care parte e hotarul lui.

Anastasia nu se putea bucura de norocul ce dase peste ei. Ea văzu că Petru pe ea abia o bagă în seamă. Abia i-a spus câteva cuvinte. Și nici unul de alinare, de dragoste. Drept este că și când era acasă, Petru nu prea era darnic în alintări. Dar acum, după o așa de îndelungată despărțire, sufletul lui nu se înduioșază? Femeia rămase tristă cât ținu convorbirea între cei doi bărbați. Îi părea rău că a venit! Și, un gând tot mai neliniștitor, îi umplea sufletul: Vor fi fost și pentru el femeii streine care să-l mângâie! Da, asta trebuia să fie! N'a spus el că așa e în războiu, că de lucruri de-acestea nu se mai miră nimeni?

Și, în vreme ce preotul și ginelele vorbeau, Anastasia se judeca cu asprime, că muncește ca o slujnică pentru a-i crește averea, și iată el, nici nu se gândește să-i spună o vorbă de mângâiere.

Când, pe inserate, porni cu tatăl său spre casă, începu să aibă friguri. În sufletul ei îndurerat de răceala cu care a primit-o bărbatul său, se frământau dorinți de răzbunare. Nu putea fi și ea ca altele? Dacă războiul e așa, și mine nu se mai miră de femeile care cad, bine! O să-i facă și ea lui Petru această plăcere!

Începu o ploaie rece după ce ieșiră din oraș. Cu graba de dimineață uitară să-și ia haine măgroase. Venise c'un parlesiu subțire. Anastasia începu să tremure și tatăl său o sili să îmbrace paltonul lui.

Părintele Mihuleț era înfierbântat de vinul mult și tare ce băuseră cu Petru. Nu simți decât din când în când câte-un fior între spete. Frig nu-i fu decât când se iviră luminile din sat. Dar, n'are să-i fie nimic! Acum vor ajunge!

Ajunseră, dar dimineață, părintele Mihuleț nu se mai sculă din pat. În douăsprezece zile îl dăduse gata o pneumonie, deși el luptase voinicește împotriva ei. Șapte preoți îi slujiră prohodul.

Anastasia căzu la pat de supărare și inimă rea. Își zicea că numai ea l-a dus în pământ pe tatăl său. În scrisoarea lui Petru nu era pomenit nimic de ea, și totuși s'a dus și dansa! Dacă nu-i îmbrăca ea paltonul, bătrânul nu s'ar fi bolnăvit.

Lelea Ana și Vasile rămaseră în-

Floare de sulfină

*Floare viorie, floare de sulfină,
O sa fi smulga vintul, paladele-ți toi.
Nu auzi cum coarut obuzul suspina? !...
Floare viorie, floare de sulfină,
Lacrimile toamnei, picura în noi.*

*Floricecă blândă, floare de sulfină,
Încalzește-ți trupul la dogărea gîiei,
Investimta-ți tainic, fragea tulpină
În noian de raze smuise din rugină;
Soarbe din adincuri, lacrima veciei.*

*Floare singurică, floare din poiană,
Soarele vieții astăzi va apune...
O sa pieri... Un suflet țara de prihană
Va porni spre-o lume mai puțin trandă,
Și or miți pe-acolo dimineți mai bune.*

*Floare de sulfină, lacrimă șoasă,
Poate auzi ațu pînă-ți ascultară,
Țara a-ți spune o șoapă. Floarea mea frumoașă,
Dacă astăzi moartea, te a ales mreașă.
O să crești mai minara 'n zori de primăvară.*

Ilarie Bardeș

groziți de chinurile Anastasiei. Nici odată nu bănuiră ca tata să-l fi iubit atât de mult pe tatăl său! Stătu între viață și moarte zile de-arândul. Simțea că singurul său sprijin sufletesc, s'a dus! Preotul îi ținuse și loc de mamă, preuteasa murind când Anastasia abia avea șase ani.

Numai copiii îi dădură putere să se poată ridica din pat. Dar pustiul rămas pe urma bătrânului îi umplea sufletul și acum, iar când îi veni în gând bărbatul său, se zguduia ca și când ar presimți o nenorocire.

Se sculase din pat, asculta sfaturile dintre Vasile și lelea Ana în legătură cu parohia vacantă, indemnurile tot mai stăruitoare ale bătrânei pe lângă Vasile să se preotească, să se facă preot în Cozla. Dar Anastasia nu se amesteca în vorbele lor. Se feria de ei când vorbeau despre asta, ca și când s'ar pregăti să săvârșească o nelegiuire împotriva ei! Încă nu se uscaseră țărâna pe mormântul tatălui său.

Vasile se împotriva mereu, și împotrivirile lui o mângâiau pe Anastasia. Totdeauna a simpatizat cu Vasile, mai ales de când dase nenorocirea peste el.

Dar, într'un târziu, înțelesese și

Anastasia că bătrâna avea dreptate. Parohia era mare, nu putea rămâne fără de preot, mai ales că nici în satele din jur nu prea era cine să vină să suplinească. Apoi nu era văduvă, nu erau orfani, — desigur că Episcopul va numi în grabă un preot. Și n'ar fi mai potrivit Vasile decât altul?

Și, într'adevăr, la o lună după moartea părintelui Mihuleț, parohia Cozla fu dată la concurs.

Vasile făcu un drum până la Episcopie, fără să-i spună ceva Vilnei sau lelei Anei. Voia, întâiu, să se incredințeze dacă nu-i judecat cu asprime, fiindcă-și părăsise cariera. Dar fu primit cu brațele deschise, ca fiul cel rătăcit. Numai Episcopul bătrân, îl cercetă mai amănunțit.

— Știu că ai fost cleric de frunte. Dar până azi nu-s lămurit ce te-a îndemnat să fugi de preoție!

— Nu eram sigur de credința mea. Aveam îndoeli, răspunse Vasile.

— Hm! Mare lucru și semn bun pentru preotul adevărat. Dar acum nu mai ai îndoeli? Ți-e sufletul liniștit?

— Liniștit. Preasfințite. Am trecut prin suferințe mari!

— Da, suferința lămurește uneori conștiința, cum se lămurește aurul prin foc. Dar, spune-mi fiule, nu cunva și parohia bună te indeamnă?

— Am pământ destul și fără eclegia din Cozla, Preasfințite.

— Dar, spune-mi, nu e teama de armată? Ai putea să fii înrolat. Vezi fiule, să nu te înșele dia-volul.

Dar Vasile nici nu se gândi la priinejdia ce-l putea amenința din partea armatei. El mărturisi că numai din atragere curată pentru preoție ar cere parohia, dar că, încă nu e sigur de va cere-o sau ba, fiindcă pentru hotărârea deplină e de lipsă să mai aibă învoirea cuiva.

Episcopul îl privi nedumerit:

— Poate nu te-ar vrea satul? întrebă el.

— Satul m'ar vrea. Trebuie însă să cunosc și voința nevastei mele. Ei încă nu i-am spus nimic.

Argumentul din urmă îi păru Episcopului, hotărîtor pentru intențiunea curată a lui Vasile. Îi făgădui că de va cere parohia va fi a lui.

Intors în sat, Vasile se hotărî s'o întrebe pe Vilma. El simția într'adevăr o atragere lăuntrică spre preoție, și nu de-acum, ci din seara în care, cunoscându-și nimicnicia, se hotărî să înlătore toate piedecile din calea fericirii nevastei sale. Atunci atragerea aceasta era mai mult o posibilitate de viață pentru el. Acum îi părea o datorie de dulce și înduioșată recunoștință, o atragere care creștea din zi în zi, de câte ori gândul lui se ridica spre Acela, a cărui mângălere o simțise în ceasul cel negru al vieții.

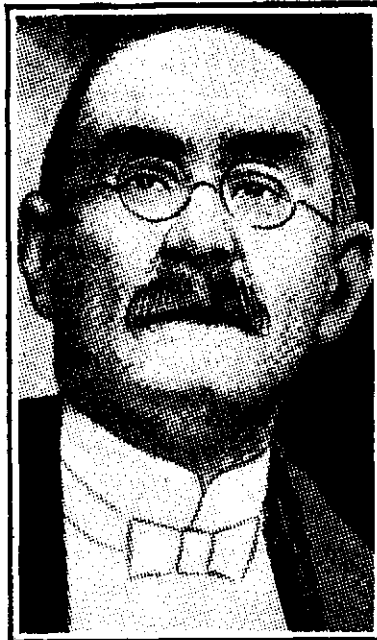
Atragerea aceasta creștea pe măsură ce se convingea că Vilma nu-l minșise nici pe el, nu se înșelase nici pe sine.

După patru zile Vilma veni în Cozla, însoțită de mamă-sa.

— N'am mai putut-o ținea! E o zvăpăiată și jumătate! Și inchipuieți că nu se sfta să-i strige mereu în urechile mătușică-sa: Mi-e dor de el, înțelegi? Vreau să-l văd! Veniți și voi cu mine! zise văduva intrând în casă cu Vilma.

— Ei bine, poftim! Ai grije, nebuno, că-l sugrumi! țipă apoi văzând înlănțuirea brațelor Vilmei în jurul grumazului lui Vasile. Inchipuieți cum a scandalizat-o pe mătușică-sa cu o astfel de purtare.

Rudyard Kipling, laureat

Societatea regală de literatură a Angliei și-a sărbătorit centenarul.

La banchetul dat după sedința solemnă, lord Balfour a înmănat marelui, scriitor englez Rudyard Kipling, medalia de aur a Societății.

Vasile se convingea zi de zi că Vilma era sinceră. Dela dânsa știu că Andrei o căută, că voi să se întâlnească cu ea. Dar nu-l primi. Avea o scuză bună cu boala mamă-sa. Ea nu părăsi casa în aceste patru zile. Nu fiindcă i-ar fi fost frică de el, dar nu voia să-l mai vadă. Andrei i-a trimis două scrisori. Vilma i le dădu lui Vasile.

Și viața începu senină și fericită în casa notarului. Soacra lui Vasile se mută în Cozla pentru toată iarna.

O singură zi către sfârșitul lui Noembrie, o petrecu Vilma, confundată în tristețe. Dar nici Vasile nu fu vesel în ziua aceea. Administratorul le aduse știrea dela oraș că, în noaptea trecută, în mijlocul unei beții grozave a celor șase ofițeri ruși prizonieri, unul din ei s'a împușcat cu revolverul în tâmplă: Andrei Vasilevici Petrow.

Administratorul știa și motivele. Ofițerii auziră în ziua aceea știri îngrozitoare din patria lor depărtată: a izbucnit revoluția comunistă și s'a început măcelul „burjuilor“, a nobililor, a ofițerilor, a intelectualilor. Plebea furioasă, nebună, drojdia societății s'a făcut stăpână pe țară. Marile proprietăți le împart și le jefuesc țărani, distrugând conacele.

Știrile le-au adus ziarele, dar Andrei Petrow a primit și telegrame dela rudeni din străinătate, care întăreau veștile din gazete. Și administratorul continuă cu amănunte din Rusia, de care părea că se îngrozește singur. El povesti cum seara, într'o cameră la hotelul unde își aveau locuința cei șase ruși, s'au adunat să privegheze la înmormântarea Rusiei. Au băut, au cântat, au plâns, s'au îmbătat, când Petrow, sculându-se de pe scaun, și-a pus revolverul la tâmplă. Acum se fac cercetări, de unde avea arma. Tot orașul vueste!

Știrea încremeni și pe Vilma și pe Vasile. Și ziua întreagă ei nu schimbară un cuvânt.

Dar în ziua următoare, cei doi soți se luminară din nou.

— O tragedie! zise Vasile.

— Da! Grozav lucru!

— E numai începutul! Câți nu-l vor urma în prăpădul ce s'a pornit.

Spre mirarea lor, toți prizonierii ruși cunoșteau noutățile din Rusia. Incepu o fierbere nemaipomenită între ei. Deveniră furioși: nu mai puteau aștepta: unii încercară să fugă. Doi fură împușcați de soldații de gardă în muchea unei păduri.

Cozlenii se molipsiră de neliniștea lor! Satul fierbea. Vasile, după moartea părintelui Mihuleț, simți și mai arzătoare atragerea spre preoție. Acum simția că și Cozlenii au nevoie de el, de sfaturile lui.

De aceea, după ce se întoarse dela episcopie, asigurat că va primi parohia, el se hotărî să-i spună Vilmei. Se temea. Știa că Vilma nu-i va pune piedici, dar el nu se mulțumia cu atât.

Mirarea lui fu însă mare când Vilma primi știrea cu o adâncă bucurie.

— O, ce bine ar fi! strigă ea fericită, îmbrățișându-l. Ași scăpa de-o veșnică teamă, dragule!

— Teamă?

— Da! Ar putea să te cheme la armată.

— Dar uiți că am o slujbă care mă scutește, Vilma!

— Ar putea să aducă pe cineva în locul tău. O, ce liniștită, ce fericită ași fi să te știu la adăpost, și cât mai în grabă!

Soacră-sa era de aceeași părere.

Atunci Vasile își trimise cererea pentru parohia Cozla. Și fiindcă termenul de hirotonire era apropiat, el lăsă să-i crească barba, ceea ce fu o nouă încântare zilnică pentru Vilma. Barba îi creștea deasă, neagră, creată, și-i dădea o

infățișare mai bărbătească, mai impunătoare.

Vasile nu se temea de primejdia armatei, dar presimțirea de teamă a Vilmei nu era zădarnică. Deși nici notarul, nici cele două femei nu simțiră nimic, administratorul, d-l Ponori, își puse gând rău pe Vasile. Trecând prin spaimile morții când fu chemat pentru înrolare, întors în sat, fără să știe că a fost jertfa unei farse, cu frica mereu în spate că va putea fi chemat din nou, ars de rușinea cu care rămase în casă, scăpându-i din mână sublocotenentul, plin de pismă că Vasile scăpase cu fața curată, gândindu-se că poate în casa notarului nici nu s'a petrecut ce se zvonise prin sat și că numai casa lui a rămas rușinată, — administratorul nu se mai îmbăta acum.

Umbla prin sat, pe hotar, cu sufletul uscat, cu inima arsă de ură și rușine, și, afară de prizonieri, multă vreme nu știu pe cine să se răzbune. Când deodată îi veni în minte Vasile.

Nu trecea zi să nu trimită pâri împotriva lui. „Câtă vreme a fost Rusul în sat, numai cu el s'a sfătuit, au ajuns prieteni nedespărțiți. Nu vorbiau decât despre biruința Rusiei și a României, despre zdrobirea puterilor centrale. L-a ales pe Rus să-l găzduiască anume pentru a putea unelti. Aveau de gând la apropierea trupelor rusești ori române, să-i înarmeze pe prizonierii ruși. Acum că Rusul e dus, cine ține agitația între prizonieri? Cine-i îndeamnă la dezertare, luând drumul munților către România?“

Administratorul iscodia mereu noui minciuni, le așternea pe hârtie, și le trimitea la prim-pretorul, la prefectul. Odată, de două ori pe săptămână se repezia și el la oraș. De câteva ori, prim-pretorul veni în Cozla, cercetă mai de aproape, dar nu putu găsi nici o confirmare.

Încă cei dela conducere se împrieteniră cu gândul că s'ar putea lipsi de Vasile. Numai să găsească un om în loc.

De toate acestea, nici Vasile, nici cele două femei nu aflară nimic. Și de aceea, lelea Ana și notărășita cea văduvă fură adânc mirate când, în săptămâna în care Vasile era dus la Episcopie pentru hirotonire, sosi în sat un tânăr înalt, cu părul roșu, cu mustața abia mijind, și-l văzură mereu cu administratorul. Se plimbară, în căruța dela curte pe ulițele satului, se opriră în fața primăriei, se coboriră, intrară, rămaseră mult în-

La academia franceză

În locul defuncțiilor Maurice Barrés, d'Haussonville și Anatole France, Academia Franceză a ales pe d-nii Louis Bertrand, Paul Valérie și Le duc de la Force.

lăuntru, apoi ieșind, administratorul nu se mai urcă.

— E destul de agreabil, zise tânărul din căruță.

— Să-i spuneți d-lui prim-pretor, că vorba mea e sfântă. Aveți dela curte mâncare, lemne. Ar fi păcat să nu veniți.

Moș Damian, pârgharul satului, după ce străinul porni, se duse ată la lelea Ana.

— Ați văzut? Ați auzit? Spune „șpanu“ că bălanul ăsta e un nepot al prim-pretorului și că vine notar în Cozla.

— De-acum poate veni! Nu-mi mai pasă! zise lelea Ana liniștită. Pe amândoi copiii a vrut să mi-i pună bine, cînele. Nu i-a ajutat Dumnezeu și Maica Precista.

De sărbătorile Crăciunului, în biserica din Cozla, sluji preotul cel nou, Vasile Grecu. Corul rușilor cînta pătrunzător de suflet ca totdeauna. Lelea Ana o ținu într'un plâns dela începutul până la sfârșitul leturghiei. Anastasia își zbicia mereu lacrimile. Numai Vilma, în-

tr'o mirare ca în fața unei minuni, nu-și putea lua ochii dela Vasile. I se părea Vasile, așa de departe de lume, așa de înconjurat de taină, și totuși îl știa, îl simția al ei.

Când ținu predica, rușii ascultară nemișcați. Puțin pricepeau, dar îi pătrundea focul în care vorbea noul preot. Ochii Vilmei se umeziră, acum; privirile albastre-verzui căpătară adincimi noi. Avea senzația că drumuri infinite se deschid, și toate duc la viață, toate sunt pline de viață.

Moș Damian, pârgharul satului, plângea cu lacrimi tăcute, strâmbându-și obrazii bătrâni: „Ce om, ce stăpân pierdea el! Dar ce popă căpăta satul!“

Și, după leturghie, baba lui nu-l putu scoate nici mort din crășma Mărgineanului.

SFÂRȘIT

Poesia greacă modernă

PICATURA

(George Drosinos)

*Pe vârful unei crengi de merisor,
Din ploaia scuturată dintr'un nor,
A mai rămas un fin mărgăritar;
Și vântul tresărind, din când în
când
Prin crăunji, c'un foșnet liniștit
și blând,
Il leagănă sub zări domol și rar.*

*Dar lunecând pe frunze, perla fină
Se scutură, și'n brazda din grădină
Nu-și caută mormântul; piatră
rară,*

*O clipă rălăcită'n zări sub soare,
Rămâne-acum plutind scântecitoare
Pe vânturi, ca o aripă fugară...*

*Adeseori iubești și taci... Nu spui
Durerea ce te-apasă nimănui,
Și tăinuiești o grea mărturisire:
Iubirea fără urmă de cuvânt
E perla, ce se leagănă pe vânt
Și rătăcește'n gol sub larga fire.*

Trad de Al Iacobescu

Erată

În articolul „Unde ne sunt visătorii?“, apărut în numărul precedent, s'a strecurat o greșeală de tipar care strică înțelesul frazei. Rugăm deci ca, la pagina 8, rândul 17, socotit de sus în jos, să se cetiască: „poezii de geniu sunt vehicule divine, pe când harfele eoliene sunt unelte omenești“.

Cronica săptămânii

Cultură și politică

D. prof. C. Rădulescu-Motru, întrebat de redactorul unui ziar:

— „Care ar fi cea mai utilă politică culturală?” — a dat următorul răspuns:

— Separațiunea culturii de politică. Cine face politică, întoarce spatele culturii. Cultura pornește din iubirea de oameni; politica, din egoism și ură de clasă.

Că se întâmplă oameni politici, cari fără voia lor, ajută mersul culturii, aceasta este o excepție, care nu schimbă regula. Și regula să ni fie: nu amestecați nobila muncă a celor aleși cu sosul politicii. Căci sosul politicii are un miros..., care face și pe cel mai îndurător să se desguste.

Politică culturală înseamnă cultură cu de-a-sila.“

*

Definiția făcută de d. Rădulescu-Motru, „politicii culturale” ni se pare paradoxală.

Credem, că d-sa e desgustat de politică, — deși acum de curând s'a înscris în al nu știm câtelea partid politic —, dar nu credem că politica „pornește din ură de clasă”, adică toată politica, după cum nu putem crede, că politica culturală e cultură cu de-a-sila.

Poate să fie o politică de ură de clasă, poate să fie și o întrecere de exhibiții teatrale festive, de edituri oficiale proaste, ori de inaugurări de gesturi, pe care unii s'o eticheteze politică culturală. Dacă acestea le-a avut în vedere d. Motru, când a spus că trebuie separațiune între cultură și politică, apoi d-sa a pornit dela o etapă distul de nepotivitate pentru aprecieri.

Acum, mai ales acum, a fost prilejul care să procure tuturor convingerea, că este o așa de profundă despărțire între poli-

tică și cultură. Parlamentul, le-giferarea, alegerile, luptele politice, discuția chestiunilor celor mai de seamă în publicațiile politice au arătat ce inferior e nivelul politicii față de dezideratele culturale.

Acestea desigur au desgustat pe d. Motru și sub stăpânirea acestei repulsii, d-sa vrea o și mai adâncă prăpastie între politică și cultură?

Noi credem dimpotrivă, și do-vada o putem înfățișa cu citarea numelor acelor bărbați politici, cari au fost și oameni de mare cultură și au avut un rol foarte important în politică, crușând luptele politice de apărare brutalităților, urei de clasă și egoismului de Shylock.

Dacă oamenii de cultură ar intra și acum în rândurile din-tâi ale politicii, desigur situația ar fi alta.

Cât despre partea a doua, că ar fi cultură cu de-a-sila, politica culturală, socotim că d. profesor Motru a neglijat factorul foarte important al pedagogiei, al îndemnării, al silinței de disciplinare, pe care trebuie s'o arate societatea organizată față de componenții săi.

Este necontestată continuitatea d-lui Motru dela „Cultură și politicianism” la afirmația actuală „separațiune între cultură și politică”.

Dar dacă politica se bizuie pe fapte, deci pe elementul „energetic”, nu i mai puțin adevărat, că, aici este chemarea oamenilor de cultură: să îndrumeze energiile, să le culturalizeze.

Dacă politica e atotputernică, și nu ajută indostulător cultura, e din pricină că ea însăși e lipsită tocmai de acest element, foarte necesar.

B. Cecropide.

Insemnări teatrale

ANUȚA de d-na Lucreția Petrescu, la Teatrul Național

În casa unei femei ușoare, (Lucreția Morandelli) care are un protector bătrân (Sasa Cristoveanu) și un amant de inimă (Puiu Calomfir), plătit pentru cariera lu-amoroasă din ceia ce aduce punga bătrânului pentru trecuta (ca vârstă) protejată. E atmosfera dubioasă, pe care o întrețin profesionistele amorului și lazaronii sociali. E un hârl realism de promiscuitate, care revoltă. Vin prietene de imoralitate și tipii, cari-și îndrugă nopțile în orgii. E o sodomă, pe care o înfășurăm în tot disprețul nostru, dar care-i prezintă de autoarea piesei cu strașnică cruzime de amănunt.

În casa aceasta suspectă apare Anuța, fiica d-nei Morandelli. Vine dela țară îmbrăcată țărănește, dintr'un sat de deal, cu fote, cu cămașă cu flori și cu lada bătrânească. A stat la țară la o biată femeie căreia-i zicea mamă, fiindcă o creștea mamă. Dar după ce a murit presupusa mamă, fata fu în-

demnată de tânărul învățător al satului și de preot să se ducă la mama adevărată.

Incepe conflictul de situații: meliul de vizite multe, de luxuri și ușurință al d-nei Morandelli și fiica aruncată aici cu cei nouăsprezece ani de fragedă ruralitate, de-o cinste feciorească și spaimă sălbatică a sufletului, care nu se poate adapta.

Aci i se spun fetei grosolonii, i se fac propuneri identice atentatelor, — și acestea cu consimțământul mamei ei, care-și dă seama că îmbrătrânește. Fata se gândeste tot mai mult la liniștea și seninătatea proaspătă dela țară. Isi caută un sprijin. Crede că-l poate găsi la bătrânul Sasa Cristoveanu. Acesta se mășula crezând, că fata-l iubeste. Nici nu se putuse să încoltească în mîntea lui de bătrân petrecător, că Anuța s'ar atasa altfel de el. D-na Morandelli tocmește vânzarea Anuței unei lichele, pe bani mulți. Anuța scapă din ghia-

rele cumpărătorului, fuge la Sașa, care în cele din urmă se desmeteceste. Iși dă sama, că Anuța cu tinerețea și sănătatea ei i se adresează ca unui bunic.

Și piesa se termină moral și cu bună, pedagogică și instructivă exemplificare (ca în orice fabulă pentru copii) prin măritarea Anuței cu tânărul învățător din satul copilăriei ei.

Numai conflicte de situație, terminate cu o nuntă, cum e mai bine, ca punctul de vedere moral să fie satisfăcut și publicul să nu sufere. Ba, mai mult: să aplaude triumful virtuții.

Piesa d-nei Petrescu și ca înfățișare de moravuri, desigur curente într-o anumite categorie socială, și ca tratare și ca dialog vioiu, sprinten, ocolind cu îndemănare lunecarea în prăpastia echivocurilor, proprii mediului personajelor, e desigur o meritore piesă didactică. Infățișează urâtul social, îl lasă să defileze, ca să înspăimânte conștiința lui, și-l doboară în cele din urmă, făcând să fie satisfă-

cută nevinovăția, și să nu fie înfrânt idealismul sub forma cea mai pitorească naivă, a tinerilor dela țară.

Jocul artiștilor a pus în valoare concepția teatrală a d-nei Petrescu, dar a arătat și pletora greoaie de literatură inutilă, de care piesa ar trebui scuturată.

D-ra Puia Ionescu a fost o admirabilă Anuță; d. Soreanu un foarte adevărat Sașa Cristoveanu care a știut cum și când să se reculeagă; d-na Parisianu a înfățișat acea sinistru brutalitate a mamei, care-și târgueste fiica, cu silința de-a arăta cât de profund imorală e o atare mamă. Și toți ceilalți artiști și artiste au dat un meritos concurs autoarei.

Iar după ce s'a lăsat cortina, dela teatru spre casă, recapitulând piesa, jocul artiștilor, munca directorului de scenă, comentariile consiliului de lectură, am apreciat îndrumarea teatrului național de a încuraja pe silitorii autori dramatici români.

C.

În toată expozițiilor

— DECEMBRE —

Suntem în toată expozițiilor de pictură și sculptură. Cu toată criza și cu tot prețul ridicat al salilor, artiștii noștri expun pe capete: trei expoziții la Ateneu, două la Caminul artelor, și una la Mozart, una la „Cartea românească“, în afara de cele din atelierele proprii, vreo patru la număr și ele, și alți expozanți așteaptă să ia locul acestora.

La Ateneu expun *Tancu Tudor Vulcana*, *Kimon Loghi* și *Artachino*.

Tancu Tudor Vulcana are anul acesta splendide marine cu plajă animate, electe de luna, portrete în manieră gustată, peisagii în deosebi dela Balic foarte atracțioase, și minunate flori.

Kimon Loghi exprimă în afara de apreciatele portrete și capete de expresie, și în afara de sugestivele toamne, câteva splendide vederi ale

castelului Bran sub diferite aspecte ale zilei și ale anotimpului, așa că seria întreaga este o reușită caracterizare a acestui fermecător colț de reculegere regală.

Artachino are portrete foarte expresive, splendide interioare țărănești cu vetre în care arde focul molcon și natural, flori răzând de fragez me și de adevăr și câteva elocvente naturi moarte.

La *Căminul artelor* expun *Catul Bogaan* și *Rugescu* amândoi două nașteri, care merită să fie văzute și admirate.

La *Mozart* abia aștept să vad aquarelele veteranului nostru artist *Nicolae Grant*, ale acestui reputat amant al interioarelor și florilor, care a cunoscut atâtea succese și a cinstit cu tablourile lui atâtea galerii publice și particulare dela noi.

La *Cartea românească* s'a anunțat maestrul *Bancuă*, de spre ale cărui lucrări mi rezerv plăcerea de a vorbi în următorul număr.

Sculptorul pictor *Severin* expune în atelierul propriu din str. B. Bescu Voda iar pictorul *Muntenescu* în atelierul sau din str. Șt. Be-Voda, 30.

Dintre expozițiile trecute, s'au remarcat acea colectivă a *Cerculului artistic* reușită din punct de vedere numai moral; aceia a d-nei *Filotti Atanasie* care a meritat succesul ce l'a avut, a pictorului *Ghenea* care a atras mulți cunoscători și amatori, a d-nei *Șntescu*, a d-nei *Ana-nescu* și a pictorului *Pejm*.

V. B.

ECOURI

Ne cerem iertare că suntem siliți să apreciem cum se cuvine, pe d. Ion Săn-Giorgiu, după un articol „Poesie și tiraj“, publicat în „Noamul românesc literar“, ca o provocare.

D. Ion Săn-Giorgiu a scris: „Dar tirajul se adresează celor mulți și deci firește și celor prosti“.

Profundă și onestă cugetare din partea unui scriitor, care bătea ușile ziarelor de tiraj, ca să-i anunțe piesa de teatru, sau numirea la Universitate.

Inspiratul zeilor, d. Săn-Giorgiu, care face dandysm „literar“ cu domni în frac și lichele în joben, cu bizarerii expresioniste și bazaconii cubiste ia atitudine împotriva publicului strigându-i:

— Ești prost, fiindcă nu înțelegi ambițiile mele, graba mea de a face pe poetul, interesul meu de a poza în scriitor, dorința mea de a fi scriitor, dorința mea de a fi autor dramatic înecat.

Iar publicul îi răspunde:

— Vreau să te înțeleg și pe d-ta, dar silește-te să te înțelegi d-ta întâiu.

Știm că esti ambițios, știm că vrei să nari. Știm că te superi când vreun critic îți spune că esti... bazaconios. Știm că ai fi voit să rămâi acolo de unde ai plecat zilele astea. Dacă esti om de onoare — și un profesor trebuie să fie — trebuie să recunoști, că „tirajul și poezia“ d-tale seamănă cu copita unui... neînțeles.

Dar tot d. Ion Săn-Giorgiu, după ce se plânge împotriva tirajului, scrie: „Dacă vrei să te asculte masele trebuie să le vorbești pe limba lor“.

Da, domnule poet, care te repez la public și-l insultă. (Iartă-ne d-le Sân-Giorgiu dacă-ți spunem, că toată lumea știe că așa a făcut Beaudelaire și Edgar Poe. Dar erau Beaudelaire și Poe, nu Ion Sân-Giorgiu). Vorbește ca poporul, scrie pentru el, învață dela el ce frumoasă-i expresia simplă, precisă și cinstită.

Așa au scris Coșbuc, Vlăhuță, St. O. Iosif, așa scrie și vorbește d. Iorga, așa scrie Sadoveanu.

În graiul poporului și pentru popor. — aceasta-i datoria autorilor. Nu cu bizarerii și nici cu auto-laude strecurate în ziarele de tiraj, prin complezența ziaristilor.

Iar, a te răzbuna pe public că nu te ia în serios, e cel puțin don quichotesc, d-le profesor Sân-Giorgiu.

Pentru eventuale lămuriri, suntem gata să le dăm în ce privește d. Sân-Giorgiu.

CRONICA

Intre ban și geniu.

E desigur paradoxală afirmațiunea că între aceste două valori, așa de deosebite, ar exista, totuși, o strânsă legătură de cauză și efect. Trebuie să recunoaștem însă, că paradoxul, cuprinde, uneori cel puțin, mult adevăr. Biografia oamenilor iluștri stă mărturie:

Cei mai mulți, au fost și sunt oameni săraci. Și se admite în deosebire că nevoia este — după o expresie a lui Anatole France — „une bonne accoucheuse de rêves”. Constrângerea, biciul aspru al lipsei, au fost totdeauna, și nu numai pentru creatorii geniali, stimulentele cel mai activ. Societatea modernă oferă foarte multe exemple de oameni „ajunși”, grație eforturilor de voință, cumpătului și stoicismului susținut, învățate la școala generatoare de biruitori ai vieții, care este sărăcia.

E însă foarte curios că deși nevoia are aceiași valoare de stimulent pentru spiritele mari ca și pentru restul muritorilor de rând, nu mai dintre aceștia din urmă se ridică „biruitorii” ajung bogați, stăpâni pe toate sursele de desfătare lumească: femei frumoase, limuzine luxoase, acareturi impunătoare, etc. Ceilalți, oamenii iluștri, de-abia de-ajung să biruie eternitatea, încrustând pe fresca progresului uman diamantul creațiunii lor nepieritoare. De sărăcie însă nu pot scăpa cu nici un chip. Se vede că în materie de bani, omul mare rămâne totdeauna un copil-mare....

Lată-l în luptă cu sărăcia, pe titanul care-a fost Balzac. De și ar fi fost mereu urmărit de numeroșii săi creditori, poate că nu ar fi produs nici pe jumătate din acea minunată operă care este „Comedia umană.” Dar romanele lui — fruct al trudei de zi și noapte, timp de o

viață — nu i-au asigurat, cel puțin, o bătrânețe lipsită cu totul de grijile multe ale traiului.

Cunoașteți, apoi, povestea vieții lui Daniel de Föe, autorul celebrului „Robinson Crusoe”. A încercat să scape de sărăcie în toate felurile: a făcut negustorie, politică, și ce n'a mai făcut, — dar zadarnic. Aproape bătrân, — avea cincizeci și nouă de ani, — nu se da învins, și se hotărăște să scrie, nădăduind să ajungă astfel bogat. A scris opere nemuritoare, dar acestea, în loc să-l facă bogat, l-au făcut unul din cei mai mari scriitori ai omenirii, și-atâta, tot...

Lamartine, Chateaubriand, Molière. Eminescu, Macedonski, — iată atâtea spirite mari, cari au luptat în zadar să biruie sărăcia. Biciuții de dânsa, au creat opere ce vor trăi în secolii, — căci soarta lor a fost să fie învins în viață și biruitori în eternitate.

N. N. Vasiliu

Tiparul francez a dat la iveală în cursul anului 1924, exact 8987 de volume. Revista *Bibliographie de la France*, publică detaliile acestei interesante statistice, din care se vede avântul extraordinar al cărții franceze.

Să lăsăm să vorbească cifrele:	
Literatură	2.451 vol.
Economie și sociologie	2.008 ..
Științe istorice	1.232 ..
Învățământ	920 ..
Științe medicale	729 ..
Teologie	718 ..
Științe	378 ..
Geografie și călătorii	334 ..
Arte	217 ..

Așa dar, pe primul plan se așează literatura, cu aproape o pătrime din produsul total al edițiunii franceze. Interpretând strieto sensu această dată statistică, ar

trebui să conchidem că literatura merge cu pași siguri spre dominațiunea tiparului, și că este întemeiat să se nădăduiască, de asemeni, într-o apropiată îmbunătățire a însăși situației scriitorilor.

Dacă ne gândim, însă, că literatura de mare tiraj, aceia care se bucură de succesul de librărie, abia dacă merită — în majoritatea cazurilor, — numele de literatură, că operele de valoare răsbat cu multă greutate prin noianul romanelor bulevardiere, încât de multe ori autorul moare înainte ca opera lui să cunoască succesul librăriei, dacă nuai socotim și împrejdrarea că mai bine de jumătate din producția literară o dă reeditarea operelor clasice, — de-abia atunci ne dăm sama cât de puțin se poate bucura scriitorul adevărat, de rezultatele statistice de mai sus.

Și cifrele vorbesc uneori mincinos, deși, mai ales când sunt „statistice”, au reputația că spun, scurt și categoric, numai adevărul...

N. N. V.

CEREȚI:

Cronicele
lui
Popic

Descrie
de
Abate

RIME UMORISTICE
urmate de

PAZNICUL
NEȘTIUT
comedie în versuri, într-un act

Crème Simon

OGLINDA Dv.
vă va spune că

Ea Crème Simon

NICI USCATĂ, NICI GRASĂ
nu fardează dar ține o săptămână,
pătrunde într-adevăr în porii pielii,
reviorează epiderma, o mlădiează
și avantajează lucrul-natural
al tenului Dv. Ea menține
pudra Dv.
Pudra Simon